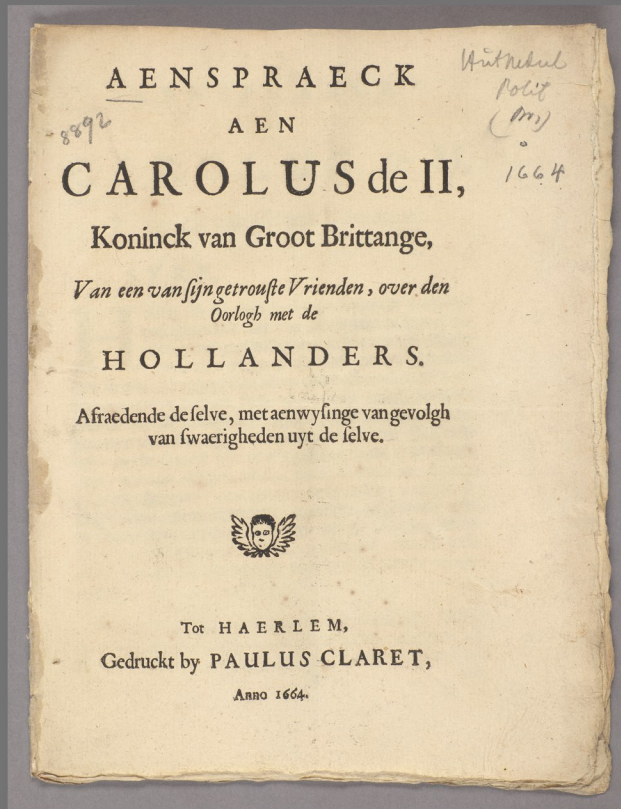

Aenspraeck aen Carolus de II, koninck van Groot Brittange ...

Tryck // / I25 B 14 c Br. 1664 Aanspraak.

Tillkomstår 1664.

Digitaliserad år 2019

A E N S P R A E C K

*Ant Nedul
Polit
(m)*

8892

A E N

1664

C A R O L U S de II,

Koninck van Groot Brittange,

*Van een van zijn getrouste Vrienden, over den
Oorlogh met de*

H O L L A N D E R S.

Afraedende de selve, met aenwyfinge van gevolgh
van swaerigheden uyt de selve.

Tot H A E R L E M,

Gedruckt by PAULUS CLARET,

Anno 1664.

(3)

A E N S P R A E C K

Aen

C A R O L U S de II,

Koninck van Groot Brittange.

S Y R E,

HAbde ick soo veel wel-spreekentheyt ende by-
postigheyt om met uwe Majesteit te sprecken/
als ick wel goetwilligheyt hebbe om uwe Maje-
steit te onderrechten/ ofte nock onderrecht te wor-
den/ de getrouwigheyt van uwen alder getrousten ende on-
derdaenighsten dienaar soude my al ober langh verplicht
hebben uwe Majesteit dese woorden met alle getrouwig-
heyt ende onderdaenigheyt te gemoet te voeren. Ick wete
wel / dat de spraeck hier in Engelandt / ende in Hollandt
gaet / dat uwe Majesteit niet genegen is tot den oorlogh
met de Hollanders / ende het kan oock wesen : maer noch-
tans soo wy alle actien insien / de welke geschieden / ende
op alle de tdingen letten / de welke npt alle de deelen van de
werelt tot ons gebracht worden / wie siet niet / ofte oordeelt
niet / dat het op een oorlogh met de Hollanders aenge-
lept is.

De egnipagie gaet hier dapper voort / tegen wie / als te-
gen de Hollanders : niet teghen Franckryck / Sweden / of
Denemarchen / of tegen Spangnie / daer uwe Majesteit
als

(4)

als nu noch een Ambassadeur nae toe sent / om alle bytentschap te onderhoude / ende oock om een byerde te maecten tusschen de twee oorlogende Kroonen Spangnie en Portugael. Verhalven tegen de natie der Hollanders.

Of soo dit niet genoegh en is : blyckt het niet genoeghsaem upt de byanthycke seypen in de West-Indien. Capoverde is met geweld ingenomen / met ses Schepen / tot groot naedeel ende interesse van de Geoctropeerde West-Indische Compagnie der Hollanders.

Het selfde getuygen de Commissien aen de Capers gegeven van Dur de Jozck / om te rooven in die gewesten alle de Schepen / daer Spaensche goederen in zyn / het sy aen de strandt handelende / het sy op Zee de selve resconterende / alleen maer om onder dese dekmantel te rooven op alle goederen en Schepen in dese gewesten der Hollanders.

Een groot betoys van het selbe is oock het Schip de Gendzacht / ende den Schipper des selbe Andries Cornelisse Bertholen / de welke onder vzaeght zijnde by Commissarissen van den Edelen Hobe van Hollandt / de geheele saeck en toestandt in de West-Indien ontdeckt heeft / op den 21 Julp deses loopende jaers 1664.

Dit Schip is in thien weecken tijts upt de West-Indien komen seypen in het Vaderlandt : was upt gebaeren op den 8 December des voorszeden jaers 1663. Maer nae dat tot Capoverde gekomen was den 15 January 1664 / ende van daer syn reyse voort sette nae 't Casteel Muine / so hebben drie Engelsche Schepen op hem aengeset. Ende nae dat het voorszende Schip 't Elmine gekomen was / soo is tydinge

(5)

tydinge gekomen van het nemen van het Fort Taccorary/
 van het welke de Engelschen haer meester hadden ghe-
 maect. Item hebben haer vertoont elf Engelsche vyant-
 lycke Schepen / waer ouder drie waren / de welke sy van
 de Hollanders hadden genomen / het Schip den Bziel/
 Crocodit / ende Walcheren / dzyggende haren Standaert
 noch te planten op het Casteel d'Elmine / ende soeckende te
 vermeesteren vier Schepen van de Hollandtsche West-Ind-
 ische Compagnie. Oock hebben dese selfde Schepen der
 Engelschen wel duysent schooten met groot Canon op Ca-
 po Corso gedaen.

Ende noch sit de Hollandtsche natie stil / ende verwacht
 van uwe Majesteits oprechticheyt / niet als een oprechte
 vrede ende vrientschap / sonder eenige dadelyckheyt van
 vyantschap te toonen / ofte hier in dese gewesten / ofte elders
 in de ver afgelegen Landen des werelts / hoe wel sy een
 seer goede Bloot reede hebben / ende een goet getal kloeckie
 oorlogh-schepen alreede Zee gekosfen hebben.

Het is wel waer de Hollantsche natie is booz desen dooz
 haer langh vertoeben ten tyden van den Engelschen oor-
 logh met Cromwel / wel seer leelyck bedrogen geweest / ende
 hebben daer dooz merckelycke schaede geleden. Maer die
 was een Usurpateur, ende een trouwloos mensch / die oock
 syn eppen Koninck / Syre uwe Vader niet gespaert heeft / ende
 Engelandt soo veel jaren tot een bloet-badt gemaect heeft.
 Het gruwelt my noch als ick om die tyden denck / ende sou-
 de met den Poet urogen seggen :

Namque animus meminisse horret, luctuque refugit.

(6)

Edoch de Hollanders verwachten een beter vziendfchap ende trouwe van uwe Konincklycke Majestejt / upe glimpende met soo veel deughden / ende ober wiens restitutie de Hollanders oock soo grooten vzeughde getoont hebben / ende welckers Landt Syre u aldreerit Koninck gesien ende ontfangen heeft / ende u als den Gerechten Koninck ober gesonden tot uw lang gewenst / ende dickwils besucht liebe Engelandt.

Seecker die niet blindt en is / ende onpartydigh / kan lichtelijck afnemen uyt alle dese dadelycke feyten / ende groote equipagie / niebers anders epgemunt te syn als op de Hollanders : de welcke oock wel hooren / dat uw schepen om de Noort syn gegaen / om de Nederlandtsche Oost-Indische Gietour-schepen te ontmoeten / ende ebenwel vertrouwen op uw Konincklycke trouwe ende woordt.

Het is wel maer / den Nederlantschen Ambassadeur Extraordmaris / de Herr van Goch / geschiet hier eere genoegh / ende werdt alle trecken van vziendfchap bewesen : maer dus soo wordt de eenboudigheyt van die natie / ende de oprechtigheyt der selve in de slaep gewieght / ende eydent ondertusschen in verre afgelegen landen in hare onderdaenen en Societejten groote Schaede / tot merckelijck naedeel / ende verfwackinge van haren Staet.

Syre, wat sal ick nu tot uwe Konincklycke Majestejt seggen / den oorlogh generens tegen de Hollanders boort te setten / ende niet steels-wijse / op dat niet onder den schijn van vziendfchap sy niet beoorloght / maer bedrogen worden : het gheen uwe Majestejts u ptheroemde deughden veel betameijckey sal wesen. Oste sal ick u beter raaden
den

(7)

den selben / oorlogh met die selbe Natie afbzeecken / ende af-
 le boozgaende byndschap ende corespondentie ghetrouwelyck
 ende onberbzeeckelyck onderhouden. Dien Edelmoedighen
 Koningh *Alexander de Groot*, was soo seer afkeerigh van een
 bedrieghlycke victorie / dat hy om syn glorie te vermeeren/
 lieber woude syn byant by daegh als by nacht aenballen.
 De oude Romeynen als sy *Philippus* Koningh van Macedonien /
 met schoone woorden payden / ende onderschijn van byede den
 oorlogh boozt setten / soo syn sy van den Gaedt van Romen
 bestrast / dat sy met bedroggh omgingen tegen haere byanden ;
 ende verasgerwecken waeren van de oude oprechtigheyt /
 ende generousheyt haerer Voorouderen.

Doch het dunckt my / *Syre*, uwe Majestejt beel oorzhaerder
 den oorlogh met de Nederlanders niet te beginnen / maer beel
 eer beter alle byentschap ende oude corespondentie met die
 selbe Natie te onderhouden / om vele reden.

Ghedenckit / *Syre* aen den Godts-dienst / ende Religie / de
 welcke uwe Majestejt met die Natie ghemeyn heeft : ghedenckit
 bozder aen de omliggende / ende aenpalende Koningen en
 Potentaten / dewelcke haeters ende verbolghers der selber
 zyn / de selbe verdelgende by alle gelegentheyt / ende upt
 soeckende te ropen te byer ende te swaert. Om dese swaregheyt
 booz te komen / ende tot conservatie van uwe Majestejts
 Ryck ende Godts-dienst / is geen Natie dienstigher als dese /
 de welcke uwe Majestejt ghelooben moet / van Godt daer
 ghesteldt te zyn / ende op-gheweckt tot een weder-zydige
 conservatie / ende om teghen te staen / ende te beteughelen
 het gheweldt van soo machtighe Konninghen / Paus-gesinde /
 de welcke al ober langh soecken het verderf
 on.

(8)

onser Landen en Godts-dienst. Geloofst seckerlijck / Syre,
 Soo dese Potentaten maer eens ghelegentheit saeghen om
 Hollandt ende Engelandt te verderben/onnen Gods-dienst/
 by haer genoe mit kerterp / sonde ghenoech wesen/ om de sel-
 ve landen te verwoejen ende upt te ropen.

Soo zyn Maje sceyt te rugge loopt tot de boozgaende ty-
 den / als dese dappere Natie der Batebieren soo heviglych be-
 strecken wierdt van den Groot-machtigen Koningh van
 Spagnie / kan met een aenghemerckt worden in hoe groot
 een perijckel Engelandt quam / dooz die soo groote ende
 machtighe Spaensche Vloot / ende soo veel duffenden van
 Kringhvolck / die toen ter tydt in dienst van Spangien wa-
 ren. Ende dat gheschiede als Nederlandt noch vrient was
 van desen Staet / ende een grooten oorlogh tegen Spangie
 boerde.

Ick weet wel / ende ick hoor wel in Engelandt seggen / dat
 Hollandts verswackingh / Engelandts vergrootingh we-
 sen soude. Maer booz eerst eenen onrechtvaerdigen oorlogh
 is Godt onaenghenaen / ende wordt seldin tot den tynde toe-
 gezegent. Oock en is de kans soo licht niet te waeghen te-
 gen dit volck / welkers machten ter Zee wy kennen / ende
 haer ontalbaer getal van Schepen / die sy altydt op zee hou-
 den. Ick sie eer een weder-sydigh verderf van by de machti-
 ge Natie ter Zee / als ick sie een considerabel boozdeel booz
 een van beyden / indien het quaeme te gebeuren / Syre, dat
 Gode wil verhoeden / dat eens een machtighe Vloot der En-
 gelsche gestaegen wierdt ; ick myne niet / oft men soude de-
 se benouthept niet weyntigh boelen in Engelandt. Nochte
 de commercie en koopmanschap derwelcke hier upt / ende op
 Engelandt geschiet / soude niet weyntigh verset staen. Het
 is

(9)

is quaet een hont uyt syn nest te byten / ende de Hollanders
sullen geen kleyne krachten aenwenden om te bewaeren /
't geen in welckers possessie sy alreede soo veel jaeren syn
geseten.

Ghelaeden en rycke Hoopbaerdij schepen / de welcke uyt
bzeemde ende verre Landen wederom t' huys keeren / wer-
den soo licht verdoorben / of in de gront-geschooten / of in den
brandt gestooken / als sy wel genomen worden. Ende doock
kan den Hollander met het selve recht passen op de Enghel-
sche Retour-schepen / met rycke schatten en waeren niet min
gelaeden / als de Engellsche op de Hollanders. Merckelyck
hoordeel / Syre, hoorz uwe Majestejt sie ick in desen Hollant-
schen oorlogh dan niet : want haer de bzeemde landen / en-
de stercliten te ontnemen wil soo niet ghelucken : hoornae-
mentlyck / als dese Zee-schrytbaere en machtige Natie haer
krachten tot haer bescherminge sal beginnen aen te wenden.
Te rooben ende te passen op de uyt iningaende Coop-baer-
dij Schepen / die sy altydt met een goet ghetal van oorlogh
Schepen kunnen conboperen valdt kostelyck / ende niet min-
der dangereus : Soo dat uwe Majestejt in plaets van
winst / syn liebe Engelandt dickwils schaede t' huys soude
bzingen / ende komen uyt te putten.

Doet hier by een machtige Vloot / de welck uwe Maje-
stejt altydt teghen dese Natie in Zee soude moeten houden /
ende een bebeplingh ober al van alle schepen die niet minder
van aer kunnen nae - ghejaeght ende ghenomen worden :
want by haer doock syn schrytbaere heiden / ende mannen on-
beschroomt en hoorz de zee ende hoorz de doot.

Het is wel waer / Groot-Brittangie leyde ghelegen / en-
de

(10)

de heeft bequaemer Havens als Hollandt / om op de ypt ende ingaende schepen der selver te passen / ende die als een prope wegh te boeren. Doch ick hebbe noyt gheloost / ume Majesteit sich altpdt als een Zee-rooiber wil gedraeghen / (op dat ick met onse vbanden spzecke) ende niet minder letten soude op de eer en glorie syns Konincklycken Raems / als op een gheintercipieerden Hoof / ende prope syne nabuyers onthaeft / om dat sy booz by passeren / ende Engelandt niet konnen myden. Nochte di en geest geen oozjaeck van een rechtbaerdighen oozlogh zyn buyr-luyden aen te doen / om die selve te beledigen.

Alle het boozdeel dan van desen oozlogh met dese naetie verdwijnt / ende sleept eer met hem een wederzpidigh verderf / ende considerabele schade / seecker ten minsten een groot ende cruuel blootbaddt van soo veel Chzisten bloedt / die desen bloedighen ZEE-MARS verdelghe / ende dooz het scharpe swaerde ; ende dooz het vyer / ende onstumpige waeteren / ende sterck blaesendes geschuts. Want dat eenigh Potentaet meyne de *Nederlanden* self te occuperere / syn maer pdele gedachten / ende een saeck soo licht niet om doen / als wel gesept te worden. Dit heeft soo langh getracht met alle forcen dien seer groot machtighen Koningh van *Hispangien* / maer te vergeefs.

Dit en soude niet liden den selfden Koningh boozsz. nochte den Koninck van *Oranckryck* / dat Engelandt opt ofte opt pet suicker soude soecken te attenteren / beel min tot des selfs effecte te komen. De reden waerom hoeft hier niet aen gehaelt / ende is alle Politiquen genoeghsaem bekend. Doch soo en moet men soo kleynt van *Hollandt* niet geboelen / ghelyck of *Hollandt* een Landt was / daer soo licht was in te loopen / ende het selve te vermeersteren.

Soo

(11)

Zoo ick dan *Syre*, uwe *Majestept* mach raeden / laet *Engelandt* den oorlogh staecten / ende een goede ende vaste vrientschap met dese naetie slupten tot wederzpidighe welbaert / ende tot afkeeringh van soo veel onheyl en swarigheyt / die upt desen oorlogh volgen. Doch ondertusschen soo daer jets geprosperereert is by uwe *Majestepts* onderdanen / ghelyck de *Hollanders* goedertieren syn / sal uwe *Majestept* lichtelyck van haer toe bedingen / om te komen tot een beslupt van een goet en vast verbont. De *Hollanders* syn een goede *Melk-koe*, sy geeft wel / en een wel-geplumden betten vogel / die soo nu so dan een goede beer upt syn staert getrocken kan worden ten sy zo nu wyser werden. Maer in dien pemande teenemael haer wildt bekidigen / ende naer de *Hardt-ader* begint te streecken / soo syn sy de *Bpen* gelyck / de welcke saemen swermende / ende haere krachten furieuselyck inspannende met alle geweldt haer soecken te defenderen / al waert tot een een wederzpidige ruime ende onderganck.

Uwe *Majestepts* *Loffelycke* *Doorzouder*s hebben altydt seer veel van dese naetie gehouden / oock niet sonder merckelyck haer boozdeel / beter achtende een byde met dese naebueren te onderhouden / als in een openbaeren oorlog te treden. Welckers daughden in uwe *Majestept* op een uptstreeckende wyse uptglimpende / vertrouwe niet ofte sullen oock de effecten der selve plaets grijpen.

Dit is het geene / *Syre*, 't welck uwe *Majestept* te ghemoeet hebbe willen boeren met alle onderdanighepdt / ende getrouwighpdt / vertrouwe ende bidde ootmoedigh van uwe *Majestepts* hooge wysheyt / ende Konincklycke goethartigheyt met welke uwe *Majestept* ghewoon is sijne ondersaten te omhelsen / niet anders dan gelyck het geseyt is / in't
goe.

(12)

goedt te nemen / ende waer in moecht gheseylt hebben / ofte
uwe Majestejt verder en beter siet / ten besten te houden / al
tydt ons onderdanig onderwerpende / uw Majestejts hoo
ger wys heyt / ende Konin ghlycke boosienigheyt.

F I N I S.

